

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Markus Grill

Anonyma vittnen

Väger vinsten upp förlusten i rättssäkerhet?

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Hanna Pettersson

Termin: VT 2017

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte och bakgrund	5
1.2 Frågeställning	6
1.3 Metod	6
1.4 Disposition	7
1.5 Avgränsning	8
2 EKMR OM ANONYMA VITTNEN	10
2.1 Historisk bakgrund och syftet bakom EKMR	10
2.2 Artikel 6. Den centrala bestämmelsen om vittnen i EKMR	11
2.3 Europadomstolens praxis	12
2.4 Kostovski mot Nederländerna	12
2.5 Doorson mot Nederländerna	14
2.6 Pesukic mot Schweiz	15
2.7 Kommentar till Europadomstolens praxis	14
3 VITTNE I SVERIGE	17
3.1 Allmänt om vittnesmål	17
3.2 Den första utredningen: SOU 1990:92	17
3.3 Det ökade skyddet för vittnen från år 1994	20
3.4 Fortsatt utredning: SOU 1998:40	21
3.5 Justitieombudsmannen år 2003 om anonyma vittnen	23

3.6 Den senaste utredningen: SOU 2004:1	24
3.7 Nederländska anonyma vittnen i Sverige: RH 2007:24	26
4 DEN SVENSKA DEBATTEN	27
5 ANALYS OCH SLUTSATS	28
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	32

Summary

In later years, a number of European countries have introduced the possibility for witnesses to appear in court as anonymous witnesses. Voices are now being raised in favour of Sweden doing the same. However, strong interests argue that anonymous witnesses are incompatible with the right to a fair trial.

This thesis will investigate the system around anonymous witnesses, the motivation behind Sweden having been against anonymous witnesses historically, under what circumstances anonymous witnesses are compatible with the ECHR and how the European Court of Human Rights has reinterpreted Article 6, the right to a fair trial.

Some time will be spent investigating alternatives to anonymous witnesses and how they failed.

The current debate for or against anonymous witnesses will be brought up and its arguments analyzed by the author of the thesis.

Finally the author will weigh in all that has been brought up and make a recommendation about anonymous witnesses. If it is considered preferable to introduce, the author will talk about the risks of anonymous witnesses and how they must be treated with care.

Sammanfattning

På senare tid har flera europeiska länder infört möjligheten för vittnen att vittna anonymt. Röster höjs för att även Sverige ska införa anonyma vittnen. Dock finns starka intressen som menar att anonyma vittnen är oförenligt med rätten till en rättvis rättegång.

Den här uppsatsen utreder systemet kring anonyma vittnen, motiveringen bakom varför Sverige historiskt har varit emot anonyma vittnen, under vilka omständigheter anonyma vittnen är förenligt med EKMR och hur Europadomstolen tolkat om Artikel 6, rätten till en rättvis rättegång.

Viss tid kommer att läggas på att undersöka alternativa lösningar till anonyma vittnen och hur de misslyckades.

Den aktuella debatten för och emot anonyma vittnen kommer att tas upp och dess argument kommer att analyseras av författaren.

Avslutningsvis väger författaren in allt som tagits upp, varpå en rekommendation görs för om anonyma vittnen bör införas och i så fall vilka risker som finns och måste behandlas försiktigt.

Förord

Anonyma vittnen är en intressant och kontroversiell fråga. Två centrala intressen för en rättsstat står emot varandra, rätten till full insyn i rättsprocessen för de som är misstänkta för brott står emot rätten för medborgare som vittnar att få skydd från repressalier. Med uppsatsen vill jag undersöka de eventuella konsekvenserna av att införa anonyma vittnen samt hur debatten och argumenten för och emot anonyma vittnen har förts, i utredningar, rättsfall och det offentliga rummet.

Sverige står i ett vägskäl i denna fråga och båda sidor har goda argument för sin sak. Jag gick in i arbetet utan en klar uppfattning av vad som borde göras, men utvecklade en övertygelse om vilket alternativ som är bättre. Det är fullt möjligt att du som läsare har en annan åsikt vilket jag helt respekterar. Men jag hoppas att uppsatsen är upplysande och får läsaren att överväga frågan om anonyma vittnen på ett nytt och konstruktivt sätt.

Markus Grill

Lund 2017

Förkortningar

Förkortning

Art.

Ds

EKMR, Europakonventionen, ECHR

Europadomstolen

HD

JO

Prop.

RB

RF

RH

Ibid.

SFS

SOU

Förklaring

Artikel

Departementsserien

Europeiska konventionen från år 1950 om skydd för de mänskliga och de grundläggande friheterna

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

Högsta Domstolen

Justitieombudsmannen

Proposition

Rättegångsbalk (SFS 1942:740)

Regeringsform (SFS 1974:152)

Rättsfall från hovrätt

På samma ställe

Svensk författningssamling

Statens offentliga utredningar

1 Inledning

1.1 Syfte och bakgrund

Jag valde ämnet anonyma vittnen efter att en advokat tipsat mig att detta var en aktuell fråga. Anonyma vittnen väcker starka känslor och det är intressant att Nordiska länder kan ha helt olika åsikter i frågan. Således väcktes mitt intresse för att försöka ta reda på om anonyma vittnen i en rättegång är en god eller dålig idé.

Syftet med uppsatsen är att undersöka problematiken kring anonyma vittnesmål, vilken påverkan på ett rättssystem anonyma vittnen kan ha och hur dessa eventuella problem kan undvikas i samband med ett svenskt införande av anonyma vittnen.

Den svenska bakgrunden och motivering till att vittnen inte får vara anonyma idag kommer behandlas och analyseras för att få ett helhetsperspektiv.

Vidare ska reglerna i EKMR avseende anonyma vittnen behandlas för att se om det där finns ett hinder mot ett svenskt införande.

Ett avgörande mål med uppsatsen är att slutligt ge en rekommendation om anonyma vittnen bör införas och detta ska uppnås genom att väga fördelar mot nackdelar. Detta från en student som hade en helt neutral inställning i frågan om anonyma vittnen före arbetet med uppsatsen inleddes.

1.2 Frågeställning

För att uppnå det ovan nämnda syftet kommer uppsatsen behandla dessa frågeställningar:

- Vilka hinder finns mot att införa anonyma vittnen på en *nationell* nivå?
- Vilka hinder finns mot att införa anonyma vittnen på en *internationell* nivå?
- Är systemet med anonyma vittnen effektivt, användbart och utan allvarliga *konsekvenser*?
- Vilka *argument* avseende anonyma vittnen har förts fram i Sverige? Finns brister i dessa resonemang?
- Kan det finnas *andra lösningar* för vittnesskydd som har mindre påverkan på rättssäkerheten än vad anonyma vittnen har?

1.3 Metod

För att besvara frågeställningarna används vanlig rättsdogmatisk metod, vilket innebär att man undersöker källor som t.ex. förarbeten, domar eller artiklar för att förstå hur rätten ser ut. I kombination med den rättsdogmatiska metoden undersöks och analyseras källorna med utgång i ett rättsutvecklingsperspektiv för att visa hur rätten har sett ut jämfört med den nu gällande rätten och hur förändringen gick till.

1.4 Disposition

De delar som uppsatsen kommer gå igenom och vilka material som varje del kommer att använda ska nu behandlas kort:

- Den första delen går in på tolkningen av EKMR:s regler kring vittnen och under vilka förutsättningar anonyma vittnen kan tänkas vara tillåtet. Material som används här är rättsfall från Europadomstolen för mänskliga rättigheter.
- Den andra delen går igenom det nuvarande rättsläget i svensk rätt kring vittnen för att ge en inblick i de aktuella regler som gäller nu, vad motiveringen till utformningen är och den historiska aspekten. Material som används här är lagförarbeten som SOU, rättsfall, motioner, propositioner och uttalande från JO för att klart visa grunden och logiken som de nuvarande reglerna om vittnen vilar på.
- Den tredje delen är en kort argumentation för eller emot införande av anonyma vittnen i Sverige. Artiklar från den nuvarande debatten används som material.
- Den fjärde delen är min egen bedömning av allt som tagits upp ovan om vi bör införa anonyma vittnen i Sverige eller inte, samt om det finns vissa konsekvenser i samband med ett sådant införande som kan påverka rättssäkerheten mer negativt än vad som kan accepteras i en rättsstat.

1.5 Avgränsning

Avseende Europadomstolens praxis kommer endast ett fåtal fall tas upp. De tre fallen som valts ut är centrala för just artikel 6 och ger en tydlig bild, men domstolens praxis på området uppgår till ca 10 fall totalt. Att gå närmare in på dessa 10 fall hade gett en ännu mer djupgående bild, men de tre fallen som valts ut är tillräckliga i sig. De övriga fallen undersöktes men de är huvudsakligen upprepningar eller endast kortare varianter av vad de tre utvalda fallen tar upp. Då utrymmet i uppsatsen är begränsat valdes endast just dessa tre fall eftersom de bygger på varandra och ger en tydlig bild av hur praxis på området anonyma vittnen har utvecklats. Det är också ett medvetet val av metod från författaren. Jag ville ge en mer utförlig bild av de tre fallen som jag tycker är av bättre kvalitet än de övriga fallen och beskriva dem mer ingående. Extra utrymme ges för att belysa hur domstolen resonerar och vad jag tycker om fallet.

Det finns ett par fall där HD tar upp anonyma vittnen och varför det inte är tillåtet. Jag lämnar dem utanför eftersom det redan är uppenbart att anonyma vittnen inte är tillåtet av de andra källorna.

Lagen om kvalificerade skyddsidentiteter kommer tas upp kort, men inte gås igenom närmare eftersom uppsatsen rör anonyma vittnen i sin helhet.

Ingen närmare genomgång av norsk, dansk eller nederländsk lagstiftning kommer göras. För arbetets syfte räcker det med att veta att det under vissa omständigheter är tillåtet att vittna samt när Norge och Danmark införde anonyma vittnen. Uppsatsens syfte är inte i att undersöka statistik och den påverkan anonyma vittnen har haft i våra grannländer.

Rätten till en rättvis rättegång kommer endast hänföras till just anonyma vittnen i förhållande till den termen.

Slutligen används ingen litteratur i form av juridiska böcker i arbetet. De offentliga tryck som används ger tillräcklig grund för att diskutera de aktuella frågorna. Anonyma vittnen är inte tillåtet i Sverige och därmed finns få mer omfattande böcker på ämnet. Att använda böcker som t.ex. påpekar att vittnen är viktiga i Svenska domstolar, vad rättvis rättegång i sin helhet

är eller kommenterar fall från Europadomstolen övervägdes att tas med, men ansågs inte tillföra relevant substans till arbetet. Att ingen riktig litteratur tas upp är ett problem som jag var medveten om från ett tidigt stadium och försökte hantera. Andra juridiska uppsatser på området löser problemet genom att infoga mycket grundläggande litteratur sina arbeten, t.ex. genom att använda en kurslitteraturbok i juridik för att hänvisa till att vittnen är viktiga i svensk rätt. Mer relevant litteratur fanns i ett arbete som använde sig av en professors kommentar till ett av målen i Europadomstolen. Jag övervägde att använda samma litteratur men fann att mina egna observationer kring målet var ungefär samma som litteraturen och att den därför inte tillförde något.

Sannolikt hade slutresultatet sett bättre ut om litteratur hade förts fram, men den litteratur som framkom under mina undersökningar på området hade inte förbättrat uppsatsen nämnvärt och lämnades därför utanför.

2 EKMR om anonyma vittnen

2.1 Historisk bakgrund och syftet bakom EKMR

EKMR tillkom år 1950 i Rom och Sverige ratificerade EKMR år 1952.¹ En stat som har ratificerat EKMR är bunden av denna och får inte fatta beslut eller stifta lagar som strider mot dess bestämmelser.

I Sverige har EKMR inkorporerats som lag från år 1994.² Dessutom finns 2 kap. 19 § RF³ som stadgar att ingen lag får bryta mot EKMR. Det skulle alltså både strida mot EKMR i sig och den svenska grundlagen att införa en lag som strider mot EKMR.

För att tydliggöra EKMR:s innebörd finns Europadomstolen som är belägen i Strasbourg. Det är deras tillämpning och tolkning av EKMR som har skapat den praxis som rör när eller till och med om anonyma vittnen under några som helst omständigheter kan tillåtas i de 47 stater som är bundna av EKMR.⁴

---

¹ Prop. 1951:165, bet. 1951:UU11, rskr. 1951:2

² SFS nr: 1994:1219

³ SFS nr: 1974:152

⁴ http://www.echr.coe.int/Documents/2010_Expo_50years_02_ENG.pdf

2.2 Artikel 6 - Den centrala bestämmelsen för vittnen i EKMR

Rätten till en rättvis rättegång är givetvis av central vikt i en rättsstat och tas upp i EKMR:s sjätte artikel. Vittnen, den del som uppsatsen behandlar, regleras i artikel 6. (3) d. Där stadgas att den som har blivit anklagad för ett brott har som minimirätt en rätt att förhöra de vittnen som åberopas mot den anklagade samt rätten att själv få föra in vittnen i processen. Vad som är mest centralt för uppsatsen är rätten för den anklagade att få förhöra vittnen under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom.

Sett till sin ordalydelse så verkar det som att anonyma vittnen är oförenligt med artikel 6. (3) d. Om en åklagare får förhöra ett vittne och får fullständig tillgång till alla uppgifter som namn och ålder om vittnet då skulle man rimligtvis kunna tänka sig att den anklagade också måste få tillgång till samma uppgifter. Hur kan den anklagade förhöra vittnet ”under samma förhållanden” när åklagaren är i en betydligt mer informerad position om vittnets uppgifter och lättare kan finna svaga delar i vittnets berättelse än vad den anklagade kan?

Betänk hur märklig den omvända situationen skulle bli om åklagaren inte fick tillgång till alla uppgifter om t.ex. ett alibivittne. Utan möjlighet att veta att alibi vittnet var den anklagades moder som arbetade vid den tid då hon enligt sin utsaga var med sin son i hemmet och han inte kunnat begå ett brott vid den tidpunkten så skulle åklagaren inte kunna utreda vittnet och visa den logiska omöjligheten i ett sådant alibi vittne vilket skulle påverka hela rättegången och kunna vara skillnaden mellan en friande eller fällande dom. Artikel 6. (3) d ställer alltså upp vikten av en balans av information mellan parterna om vittnet. Detta är av avgörande betydelse för en rättvis rättegång och dess utgång vilket tankeexemplet ovan visar.

2.3 Europadomstolens praxis

Tre fall som är avgörande för hur Europadomstolen har tolkat artikel 6. (3) d i EKMR behandlas närmare i de följande sektionerna.

2.4 Kostovski mot Nederländerna

År 1982 blev en man med namnet Kostovski fälld i domstol i Nederländerna för ett bankrån och dömdes till sex års fängelse.⁵ I domen mot Kostovski ingick två vittnesberättelser från personer som i enlighet med nederländsk rätt var anonyma eftersom de fruktade repressalier från Kostovski om deras identiteter blev röjda.

Vittnena var inte närvarande vid domstolen utan de förhöordes av polis vid förundersökningen och sedan lästes deras vittnesmål upp vid domstolen. Försvaret fick inte höra vittnena direkt utan endast den polis som hållit förhör med vittnena eller ställa frågor genom domaren. Försvaret ställde 14 frågor till vittnena genom domaren men endast två fick besvaras. Resten av frågorna avslogs med motiveringen att dessa frågor skulle kunna röja identitet hos vittnena. Både undersökningsdomaren och polis intygade att vittnena skulle vara i fara om förhören inte skulle hanteras på det sätt som skedde.

Kostovski överklagade domen till Europadomstolen och hävdade att Nederländernas behandling av honom kränkt hans rätt till rättvis rättegång eftersom han inte kunnat ställa frågor till vittnena direkt och då inte kunnat ifrågasätta deras utsagor.

Europadomstolen fann att Nederländerna kränkt Kostovski och hans rätt till en rättvis rättegång. Sättet som försvaret var begränsat att ställa frågor på, samt att det faktum att domen var i mycket hög grad endast baserad på ett anonymt vittnesmål vilket var oförenligt med artikel 6. Domstolen påpekade att det var särskilt svårt att avgöra om ett vittne var pålitligt eller inte utan en direkt utfrågning och att det utfrågningsätt som Nederländerna använt var så bristfälligt att minimikravet på en rättvis rättegång inte var uppfyllt.

Slutligen kan tilläggas att medan Kostovski - fallet är ett fall där domstolen finner att vissa sätt att genomföra anonyma vittnen på är i strid mot rätten till rättvis rättegång, så är det inget förbud som gäller. Som framgår av fallet tillämpade Nederländerna år 1982 anonyma vittnen men det är inte det

---

⁵

Europadomstolens dom i målet Kostovski mot Nederländerna 20.11.1989.

som är centralt för målet. Istället är det de extra inskränkningar i rätten att fråga ut vittnet som prövas i förhållande till artikel 6. De kriterier som krävs för anonyma vittnen i sig ska kunna tillåtas tas inte upp i målet, men man förstår att domstolen accepterar huvuddragen i den nederländska vittneslagstiftningen.

2.5 Doorson mot Nederländerna

År 1987⁶ slog polisen i Nederländerna till mot droghandeln i landet. Polisen bad 150 drogmissbrukare att identifiera knarklangare, men med erfarenhet från året innan visste polisen om att om vittnet som pekade ut knarklangare från fotografier inte fick vara anonymt i den följande domstolsprocessen, så skulle vittnena bli hotade eller dra tillbaka sina vittnesmål.

Två personer pekade ut Doorson som knarklangare och dessa två personer bad om och fick anonymitet. Doorsons advokat fick ställa frågor direkt till vittnena men de förblev anonyma. Doorson fälldes för brott.

Europadomstolen tog upp Doorsons överklagande där han hävdade att Nederländerna kränkt hans artikel 6. (3) d rättigheter om rättvis rättegång i EKMR.

Domstolen uttalar sig om när anonyma vittnen kan vara förenligt med konventionen. En bedömning görs av domstolen att fast det inte finns något stadgat skydd för vittnen i artikel 6, så måste enligt domstolen artikeln tolkas på ett sätt att en balans mellan försvarets intressen och vittnenas intresse måste respekteras. I fallet hade vittnena ett intresse av skydd i form av anonymitet eftersom drogmissbrukare som talade som vittnen ofta hade en stor risk att drabbas av repressalier.

Domstolen påpekar att en dom inte får vara övervägande grundad på anonyma vittnen vilket skede i Kostovski - fallet. Domstolens tanke är att försvaret får ett visst handikapp med att ifrågasätta vittnets berättelse om vittnet är anonymt vilket är ett välgrundat påstående. Därför måste det finnas annan bevisning som också pekar på den misstänktes skuld. En fällande dom som endast är grundad på ett eller flera anonyma vittnen eller i övervägande del är grundad på anonyma vittnen är alltså ett brott mot rätten till en rättvis rättegång. Eftersom Nederländerna i fallet Doorson haft annan bevisning och de anonyma vittnena inte varit övervägande hade Nederländerna inte kränkt Doorsons rätt till en rättvis rättegång.

6

Europadomstolens dom i målet Doorson mot Nederländerna 26.03.1996.

2.6 Pesukic mot Schweiz

Europadomstolen gav en ny tolkning av artikel 6 i en dom från år 2012.⁷ Domen rörde ett schweiziskt fall där en man med namnet Pesukic var misstänkt för mord. Ett anonymt vittne användes i processen där försvaret fick möjlighet att ställa frågor direkt till vittnet. Ett flertal frågor om vittnet avvisades av domstolen som hotande för vittnets anonymitet. Ett par frågor som inte fick besvaras var "Hade X glasögon?" "Tog X droger vid tillfället?" "Var X gående eller körde han ett fordon när händelsen bevitnades?".

Pesukic fälldes för mord men överklagade till Europadomstolen med hänvisning till sina rättigheter enligt artikel 6, samt att domen mot honom varit övervägande grundad på ett anonymt vittne, vilket domstolen i Doorson - fallet slagit fast inte var tillåtet. Domstolen ändrar i domen sin tolkning från Doorson och finner att i Pesukic - fallet fanns viss annan bevisning utan vittnet men att vittnet var av "avsevärd vikt" för den fällande domen.

Enligt tidigare praxis från Doorson borde den fällande domen mot Pesukic i nationell domstol varit en dom som är övervägande grundad på anonyma vittnen vilket inte är tillåtet. Men domstolen säger att man kan "motbalansera" det anonyma vittnets effekt genom att t.ex. låta poliser vittna om vittnets trovärdighet samt låta domaren och juryn se vittnets ansiktsuttryck när vittnet svarade på frågor för att därigenom se om vittnet var trovärdigt eller inte. Dessa motbalanseringar för att kontrollera vittnet var enligt Europadomstolen tillräckligt för att ingen kränkning av Pesukics rätt till rättvis rättegång skett.

Vidare ställer domstolen upp tre frågor som man måste ta ställning till för att avgöra om en rättvis rättegång skett i samband med vittnet:

1. Det måste finnas god grund för vittnesanonymitet. Det vill säga att det måste föreligga en välgrundad rädsla eller vara en farlig miljö.
2. Är domen endast eller huvudsakligen grundad på anonyma vittnen?
3. Om fråga 2 besvaras jakande så måste tillräcklig motviktsfaktor iakttas för att skydda den misstänktes rätt.

Jag tycker att de tre frågorna ovan till vittnet borde ha besvarats och att genom att inte tillåta dem gick domstolen långt utöver vittnets intresse av skydd. Detta ledde till att domstolen inskränkte den misstänktes rätt att få ställa frågor på ett sätt som satte ur spel den balans mellan dessa intressen som Europadomstolen ställt ut krävs för en rättvis rättegång i Doorson - fallet. Detta är en

---

⁷

Europadomstolens dom i målet Pesukic mot Schweiz 06.12.2012.

oroväckande följd av anonyma vittnen, att inte kunna ställa frågor som definitivt är relevanta. Frågan om vittnet var påverkat av droger vid tillfället är synnerligen relevant för att avgöra vittnets trovärdighet och att inte kunna ställa den frågan på grund av den eventuella risken att den misstänkte möjligtvis kan räkna ut vem vittnet är blir en konsekvens av anonyma vittnen.

Ett stort problem med anonyma vittnen som fallet belyser är att det placeras en stor börda på domstolen som måste avgöra vilka frågor som försvaret får ställa till vittnet. Om domstolen godkänner "fel" frågor kan vittnet röjas. Därför kommer sannolikt domstolen att vara restriktiv med vilka frågor som får ställas, närmast överdrivet restriktiv med frågor som i Pesukic - fallet och därmed får den misstänkte en avsevärt sämre ställning i ett rättssystem med anonyma vittnen. Detta utöver den beräknade sämre ställning för den misstänkte på grund av svårigheten att ifrågasätta vittnets berättelse som följer av anonymiteten i sig.

2.7 Kommentar till Europadomstolens praxis

Rättsutvecklingen från Kostovski, över Doorson till Pesukic har klart markerats av att domstolen har gått ifrån en strikt bedömning av artikel 6. (3) d. till att göra det enklare för stater att i högre grad förlita sig på anonyma vittnen. De tre punkterna som ställs upp i Pesukic är helt främmande för vad domstolen uttalade i Doorson och öppnar närmast dörren för att en fällande dom kan vara endast baserad på anonyma vittnen, så länge motbalansåtgärder i långtgående grad tas.

Det är värt att påpeka att domstolen i alla tre fallen gör en relativt kort bedömning kring punkt ett, att vittnets anonymitet måste vara välgrundad. Visserligen är omständigheterna i målen farliga, rånare, drogmiljö och mord men domstolen sätter stort värde på att staterna själva kan bestämma när anonymitet får användas vilket reducerar punkt ett som ett hinder.

Betydelsen av punkt två ändrades helt av Pesukic, från Doorson där "En dom får inte vara i övervägande del byggd på anonyma vittnen" till "Det är acceptabelt med övervägande del anonymt vittne så länge staten försöker motbalansera till den misstänktes fördel." Punkt två är alltså idag ett betydligt mindre hinder än tidigare.

Punkt tre är "tillräcklig motviktsfaktor" för att skydda den misstänktes rätt. Domstolen är kortfattad men i Pesukic räckte det med ett par åtgärder samt att Schweiz försökte uppfylla kravet.

Sammanfattningsvis är alla tre punkterna relativt lätt uppfyllda av en stat och Europadomstolen ger idag stater en mycket långtgående rätt att använda anonyma vittnen utan att bryta mot EKMR.

3 Gällande rätt för vittnen i Sverige

3.1 Allmänt om vittnesmål.

Den viktigaste regeln som förbjuder anonyma vittnen i Sverige är i RB 36 kap.⁸ Rätten ska höra ett vittnes fullständiga namn innan vittnet får uppträda som ett sådant. Dessutom måste vittnet i nästa paragraf⁹ använda både sitt för och efternamn när vittnet svär vittneseden.

3.2 Den första utredningen: SOU 1990:92

För att förstå motiveringen till 36 kapitlet och de tankar som kommit till dagens ljus kring eventuella ändringar av vittnesregleringen så måste vi gå till lagens förarbeten och andra utredningar, samt hur justitieombudsmannen tänker kring vittnen och hur systemet med förbud mot anonyma vittnen upprätthålls i domstol.

Den relevanta serien av utredningar börjar kronologiskt med en SOU med titeln "Våld och Brottsoffer"¹⁰ från våldskommissionen. Delen som rör vittnen är en mycket liten del av hela SOU:n.¹¹

Rikspolisstyrelsens arbetsgrupp, som arbetade under våldskommissionen föreslog som ett sätt att komma runt EKMR:s vid tillfället hårda krav på anonyma vittnen och därmed föreslogs ett alternativ till anonyma vittnen. Detta skulle ske genom att endast åklagare, försvarare och domare skulle känna till vittnets identitet och ha tystnadsplikt avseende detta. På så sätt skulle försvararen kunna ta del av vem vittnet var och kunna bemöta

---

⁸ RB 36 Kap 10 §

⁹ RB 36 Kap 11 §

¹⁰ SOU 1990:92 - Våld och brottsoffer.

¹¹ Ibid. s. 170

vittnets historia samt ta reda på brister i vittnesberättelsen. Arbetsgruppen avslutar sitt förslag med att "Den tilltalade skulle därigenom inte göra någon rättsförlust."¹²

Varför gick då inte kommissionen på arbetsgruppens linje? De tyckte att förslaget gick för långt, men de gick inte in närmare än att hänvisa till att förslaget kunde leda till "allvarliga lojalitetskonflikter mellan den tilltalade och hans försvarare."

Jag vill föreställa mig ett par situationer med lojalitetskonflikter från den ovan nämnda lösningen och det är lätt kunna hamna i smått absurda situationer. Att en misstänkt person inte kan diskutera hela sitt försvar med sin försvarare känns märkligt. Tänk om du frågar din försvarare "Hur tänker du gå tillväga vid vittnesförhöret imorgon"? och hon svarar "Det kan jag inte berätta för dig eftersom det då är risk att ett vittnes identitet röjs." Personligen skulle jag bli mycket irriterad av att min försvarare vars yrke är att ta vara på min rätt i domstolen inte kan tala öppet med mig. En mur mellan mig och min representant har rests av staten.

Och hur skulle det bli i själva domstolen? Min försvarare har tystnadsplikt om vittnets identitet men när hon börjar ställa frågor till vittnet i stilen "Men blev inte du skadad i vänster öga och bär en ögonlapp över detta öga så därför kan du inte se så bra?" Och om jag vet att min granne har en sådan ögonlapp, ja då har min försvarare röjt vittnets identitet genom att ställa "rätt" frågor. Hur ska detta problem lösas? Ska min försvarare bara få ställa vissa sorts frågor till vittnet? Eller ska jag förhindras från att ens delta eller få kännedom om vittnesförhöret för att om jag deltar i min egen rättegång så är det uppenbart att vittnets identitet röjs?

Dessa frågor är djupt oroande och har antagligen ingen enkel godtagbar lösning för en rättsstat. Troligtvis skulle arbetsgruppens förslag på tystnadsplikt för försvararen emot sin klient, den tilltalade alltför lätt kunna kringgås. Därför måste jag på samma sätt som kommissionen gjorde, avfärda arbetsgruppens förslag på detta område. Men det är viktigt att se att för redan 27 år sedan försökte lagstiftaren starkt öka skyddet för vittnen. Behovet har funnits länge, men sättet att införa ett effektivt och rättsstatligt godtagbart skydd har lagstiftaren brottats med länge.

---

¹² Ibid. s. 170

Slutligen betonar utredningen vidare¹³ hur viktigt det är att tilltalade har insyn i processmaterialet som ligger till grund för en dom eller ett beslut mot honom och att detta är en av rättsstatens allra viktigaste principer.

13

Ibid. s. 175

3.3 Det ökade skyddet för vittnen från år 1994

Värt att notera är att offentligheten kring vittnen har reducerats tidigare och före en lagändring som skedde år 1993¹⁴, så var det obligatoriskt att fråga vittnet om dennes ålder, yrke och hemvist.

Detta ändrades med en klar motivering från lagstiftaren att vilja skydda vittnet så långt det gick, men bedömningen gjordes också att denna utsträckning av skyddet var så långt man kunde gå utan att komma i konflikt med de grundläggande principerna för ett rättssamhälle. Frågan är alltså om vi idag kan göra en annan bedömning kring dessa principer. Den viktigaste principen som propositionen tar upp som hinder är den om att part i mål ska ha fullständig insyn i de förhållanden som avgör målet och kunna bemöta dem. Vidare går propositionen in på EKMR:s krav som ett möjligt hinder. Detta var före Europadomstolen med Doorson målet blev mer öppen till anonyma vittnen.

Vad som ytterligare är värt att ta med sig från propositionen är att lagstiftaren är medveten om problematiken kring våld mot vittnen och är skeptisk till att färre obligatoriska uppgifter faktiskt kommer att skydda vittnen eftersom med vittnets namn kan man ändå räkna ut var vittnet bor och komma åt denne. Som remissinstans uttalade sig Brottsofferjourernas riksförbund och ville införa anonyma vittnen i särskilda fall, alltså den lösningen som grannländerna Norge och Danmark införde senare.

14

3.4 Fortsatt utredning: SOU: 1998:40

Staten fortsatte att utreda hur brottsofferskyddet kan utökas och hur de tidigare effekterna som vidtagits för att skydda brottsoffer har fungerat från år 1988 till 1998. I det sambandet aktualiserades även skyddet för vittnen.¹⁵ Detta är förståeligt eftersom vittnen och brottsoffer båda är en konsekvens av brottet och båda kan utsättas för hot och våld i samband med rättsprocessen och efteråt. Således behandlas båda grupperna i samma SOU.

Utredningen går in och gör en summering om hur anonyma vittnen har utretts och finner att den första utredningen på området var den tidigare nämnda SOU:n från år 1990 och att tanken på anonyma vittnen är en relativt ny idé i svensk rätt, men att frågan om dess möjliga införande har aktualiserats i både riksdagen och regeringskansliet.¹⁶

Utredningen finner att anonyma vittnesmål även i fortsättningen inte ska vara tillåtna men det märks en mer öppen attityd i utredningen än den tidigare SOU:n från 1990. Vad som tidigare var helt oförenligt med en rättsstat och EKMR år 1990 är nu annorlunda. Nu talar man istället om vem som skulle kunna omfattas av anonyma vittnen och om det är en tillräckligt stor grupp för att värdet av att införa anonyma vittnen ska kunna motiveras.

Flera saker skiljer situationerna år 1990 och 1998. EKMR har med Doorson - fallet omtolkats till att det under vissa omständigheter är möjligt med anonyma vittnen. Utredningen kom dock fram till att det inte fanns ett tillräckligt värde av anonyma vittnen vid den tidpunkten eftersom endast en mycket liten grupp skulle kunna aktualiseras för skydd som anonyma vittnen. Dessa personer som utredningen tyckte aktualiserades som anonyma vittnen var endast spaningspoliser och vissa "tillfällighetsvittnen", någon som: "Av en tillfällighet har iakttagit eller på annat sätt fått kännedom om ett brott."

Jag finner det märkligt att utredningen tycker att tillfällighetsvittnen endast är en begränsad grupp då den tolkningen som utredningen använder torde omfatta en icke oansenlig del av

---

¹⁵

SOU 1998:40, Brottsoffer - Vad har gjorts? Vad bör göras?

¹⁶

Ibid. s. 318

de som kallas som vittnen i brottsmål. En sådan relativt stor grupp borde vara värd att ändra lagen för. Även om långtifrån alla tillfällighetsvittnen kommer att kvalificera för skydd som anonyma vittnen eftersom systemet med anonyma vittnen endast tänks införas i vissa särskilt farliga fall.

Vidare finner utredningen att i många fall så skulle vittnesanonymiteten bli meningslös eftersom den tilltalade vet vem vittnet är i t.ex. mål om brott inom familjen. Jag finner detta vara ett otillfredsställande argument. Att vittnesanonymitet inte är perfekt i alla tänkbara situationer är inget bra argument för att inte införa vittnesanonymitet i de fall där det behövs och blir effektivt i att skydda vittnet från hot och våld.

Av intresse är att utredningen tar upp att Danmarks folketing röstade ner ett förslag att införa anonyma vittnen i Danmark år 1997. Danmark införde anonyma vittnen år 2002.¹⁷ I Norge infördes anonyma vittnen år 2001.¹⁸

Slutligen finner utredningen att anonyma vittnen inte ska införas men att utvecklingen i våra grannländer ska följas.¹⁹ Utredningen går inte in närmare på argument mot anonyma vittnen som står på egen hand som rätten till insyn i processen. Det verkar närmast som att utredningen menar att det endast är en tidsfråga innan den Europeiska utvecklingen kommer ikapp Sverige och en politisk majoritet i riksdagen ändrar lagen.

---

¹⁷ SOU 2004:1 s. 98

¹⁸ SOU 2004:1 s. 99

¹⁹ SOU 1998:40. s. 319

3.5 Justitieombudsmannen år 2003 om anonyma vittnen.

En klar framställning som talar om vad som gäller kring anonyma vittnen och varför är Justitieombudsmännens ämbetsberättelse från 2003²⁰. Därifrån går JO till hård kritik av ett vittnesförhör som hölls med ett anonymt vittne på grund av vad som framställs som extraordinära omständigheter i samband med att vittnet skulle utvisas. JO konstaterar att även i en specialsituation så kan man inte komma runt reglerna i 36 kap för vittne och det förhör som fördes med anonymt vittne stred mot lagen. Även här anges principen om att part rätt att få ta del av alla omständigheter som kan ligga till grund för beslut i målet.

Personligen håller jag med JO i dennes slutsats. Lagstiftningen avseende vittnen är som den är och lagen måste följas. Men jag ser värdet i argumentet som ledde till att det anonyma förhöret skedde, ett "de lege ferenda" argument. Vad åklagaren menar är att lagen borde se ut på ett visst sätt och att bedömningen som lagstiftaren gjort, att anonyma vittnen inte kan accepteras i ett rättssamhälle är fel. Åklagaren försöker använda Europadomstolens tolkning av EKMR från Doorson - fallet och menar att i vissa fall så kan Europadomstolen acceptera att länder som är bundna av EKMR kan utan hinder av EKMR ha anonyma vittnen. Tanken från åklagaren är således att lagstiftaren hade fel när det år 1993 konstaterades att anonyma vittnen inte kan accepteras i rättssamhällen, att EKMR inte alltid sätter hinder för detta samt att om våra grannländer som är rättssamhällen kan acceptera anonyma vittnen så borde vi också göra det. Och som nämnt ovan så tycker jag att detta verkar som ett rimligt resonemang.

Men som JO konstaterar på ett närmast sarkastiskt sätt: Det räcker inte med att en handling är tillåten enligt internationella traktat som Sverige ingått. Handlingen måste också vara tillåten enligt svensk lag. Oavsett hur starkt man känner att lagen borde se ut på ett annat sätt och oavsett hur väl man kan argumentera för sin sak. Anonyma vittnen är inte tillåtna enligt svensk lag och JO har helt rätt i sin kritik att på det sättet som vittnesförhöret skedde var olagligt trots att en nödsituation med ett vittne som skulle utvisas och bli otillgängligt förelåg.

20

JO:s ämbetsberättelse 2002/03 s. 87 ff

3.6 Den senaste utredningen: SOU 2004:1

Det är relativt länge sedan den senaste utredningen på området anonyma vittnen gjordes.

Idag år 2017 är det 13 år sedan sist. Dock höjs nu röster för att initiera en ny utredning.²¹

Utredningen från år 2004 gör ungefär samma bedömning som gjordes år 1998, att vittnesskyddet som anonyma vittnen endast blir relevant för slump- eller tillfällighetsvittnen.

Det påpekas att ett införande kan leda till svåra processuella frågor för den tilltalades försvarare att visa att ett vittne är fientligt inställt eller annars inte pålitligt. Utredningen betonar ”vikten av att rättssystemet inte får utformas så att det äventyrar den tilltalades möjligheter till ett riktigt försvar.”²²

Däremot görs en beskrivning av hur Norge, Danmark och Nederländerna infört systemet och en kommentar om att motiveringen till dessa länders införande var det utökade hotet från den organiserade brottsligheten. Utredningen avslutar med att anonyma vittnen inte bör införas men kan bli aktuellt i framtiden och då behövs ytterligare utredning.

Ser vi tillbaka på de tre utredningarna från år 1990, 1998 och 2004 ser vi att frågan om rättssäkerhet och den tilltalades rättigheter att delta samt att få insyn i allt som rör rättegången är av kritisk betydelse. Läser man mellan raderna förstår man att det skulle krävas mycket goda skäl för ett införande av anonyma vittnen och att detta skydd skulle behöva kunna bli aktuellt för en stor grupp, inte bara ett fåtal.

Men på senare år har skälen för att göra en sådan inskränkning av den tilltalades rättigheter växt sig starkare. Den organiserade brottsligheten och rädsla för repressalier leder till att medborgare inte vågar vittna och detta är någonting som staten försöker hantera.

Sammanfattningsvis kan sägas att situationen har förändrats idag mot när de tre utredningarna gjordes med våra grannländers ändrade attityd till anonyma vittnen, den organiserade brottsligheten och en ny ovillighet hos allmänheten att vittna.²³ Frågan är om vi

²¹

<http://omni.se/alhem-utred-mojligheten-att-vittna-anonymt/a/pR7JV>

²²

SOU 2004:1 s 209. - Ett nationellt program om personsäkerhet.

²³

<http://www.skd.se/2017/02/08/polisen-vill-ha-anonyma-vittnen/>

har nått den nivå som utredningarna pekar på kan vara aktuell för att ändra lagen och införa anonyma vittnen.

3.7 Nederländska anonyma vittnen i Sverige: RH 2007:24

Även i fall där Sverige interagerar med andra rättsordningar som godkänner anonyma vittnen är dessa förbjudna här. Så var fallet i ett hovrättsmål från 2007²⁴. I fallet greps tre svenska medborgare för narkotikabrott i Nederländerna varpå de tre utlämnades till Sverige och stod inför rätta i Sverige. I den följande rättegången ville åklagaren höra de fyra nederländska poliser som varit involverade kring gripandet och dessa poliser skulle höras under skyddsidentiteter, alltså anonyma vittnen vilket godkänns i Nederländerna.

Fallet tar upp en undantagssituation där vittnen kan uppge ett annat namn än sitt eget vid vittnesförhör men detta är endast möjligt om vittnet uppfyller kraven enligt Lagen om kvalificerade skyddsidentiteter²⁵. Detta gjorde inte de nederländska poliserna vilket hovrätten konstaterade i sitt beslut. Hovrätten går inte in närmare exakt på varför poliserna inte passade in men det som att det måste röra sig om just en svensk anställd polis för att kraven i § 2 Lagen om kvalificerade skyddsidentiteter kan aktualiseras. I ett sådant fall kan tillåtas att ett vittne får uppge ett annat namn än sitt eget. Detta kan endast bli aktuellt för en mycket liten grupp, t.ex. poliser.

Värt att notera är att fast skyddsidentiteterna klart är upprättade och korrekt utfärdade enligt nederländsk lag så finns i princip ingen möjlighet för domstolen att ta hänsyn till detta. Det måste vara en svensk skyddsidentitet enligt svensk lag, annars är det ett grovt rättegångsfel att någon i svensk domstol uppger ett annat namn än sitt eget oavsett hur korrekt detta är i vittnets hemland. Hovrätten fann alltså ett grovt rättegångsfel i att tingsrätten tillät de fyra poliserna att vittna anonymt och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt behandling.

24

RH 2007:24

25

SFS nr: 2006:939

4 Den svenska debatten

Polisen i Skåne har uttalat behovet av anonyma vittnen.²⁶ Enligt polisen är det svårt att få människor att vittna, särskilt mot kriminella inblandade i den ökande organiserade brottsligheten. Utan anonyma vittnen så blir effekten att personer som borde fällas för brott går fria när inga vittnen vågar träda fram.

Problematiken kring våld mot vittnen och vikten staten fäster kring att skydda vittnen är väldokumenterad i de tre SOU:er som undersökts. SOU:n från år 1998²⁷ gick särskilt in på möjligheten kring att skärpa vittnesskyddet om den organiserade brottsligheten fortsatte öka vilket också har skett. Polisens förslag är alltså väl förankrat med statens intresse för vittnesskydd. Vidare är 35 % av tillfrågade åklagare positiva till anonyma vittnen.²⁸

Anne Ramberg, generalsekreterare för Advokatsamfundet är däremot starkt emot införandet av anonyma vittnen.²⁹ Hon menar att den vinst som uppkommer med anonymitet genom att fler vågar vittna och att färre vittnen blir förföljda är betydligt mindre än den förlust samhället gör genom reducerad rättssäkerhet. I hennes ögon är det oförenligt med en rättvis rättegång att ha anonyma vittnen. Att Europakonventionen ger relativt fritt fram för anonyma vittnen är inte av vikt, den är endast en miniminivå för vad en rättsstat bör leva upp till. Anne Ramberg prioriterar den misstänktes rätt och menar att det finns andra sätt att stödja vittnen på som t.ex. stödgrupper.

Dessa två argument som förs fram av polisen samt Anne Ramberg är representativa för den svenska debatten.

---

²⁶

<http://www.skd.se/2017/02/08/polisen-vill-ha-anonyma-vittnen/>

²⁷

SOU 1998:40

²⁸

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/var-tredje-aklagare-i-svt-s-undersokning-vill-ha-mojlighet-att-anvanda-anonyma-vittnen>

²⁹

<https://annerambergs.wordpress.com/2012/11/16/anonyma-vittnen-ingen-losning/>

5 Analys och slutsats

Frågan om anonyma vittnen är komplicerad och har det finns ett antal bra argument både för och emot. Två ytterst viktiga intressen för en rättsstat står emot varandra och endast ett kan prioriteras.

Medborgarens rätt till en rättvis rättegång med full insyn är, som poängterats tidigare, en av de viktigaste aspekterna i en rättsstat. All inskränkning i den rätten måste vara välmotiverad och noga kontrollerad.

Men vittnen är också medborgare och när en medborgare kallas att vittna har staten ett ansvar för de följder som drabbar vittnet. Repressalier mot vittnen är ett faktum och med mer organiserad brottslighet en fara för samhället. Det är oroande om det utvecklas en vinnande strategi för kriminella att hota och skapa en kultur där människor som vågar träda fram och vittna utsätts för våld som regel snarare än undantag. För en vanlig människa som ser ett brott blir då ekvationen enkel.

Varför träda fram, ta kontakt med polisen och vittna när den personliga vinsten endast blir ett diffust koncept av "rättvisa i domstol"? Är rättvisan värd risken om hot mot mig och min familj? För många blir sannolikt tyvärr svaret nekande och kriminella får gå fria.

Däremot är anonyma vittnen långt ifrån ett perfekt system. Hur många oskyldiga kommer fällas för brott när ett anonymt vittne egentligen är helt opålitligt men försvarsadvokaten inte kan visa det? Om fem oskyldiga fälls på ett år på grund av anonyma vittnen men tio personer kan vittna anonymt och därigenom undkommer våld, är det då värt att ha anonyma vittnen? Naturligtvis kan vi aldrig veta hur statistiken kommer se ut men avvägningen blir närmast ett ännu mer komplicerat fall av "The trolley problem" där man kan växla om ett tåg för att köra på och döda ett mindre antal personer. Det etiska problemet är omdebatterat och olöst av en anledning.

Som de svenska utredningarna visat har staten brottats med problemet i snart 30 år.

Problemet är dessutom bekymmersamt med hur det kan påverka framtiden. Polisen som argumenterar för anonyma vittnen vill endast se detta i ett fåtal speciella mål som organiserad brottslighet. Men slutar det där? Risken är att anonyma vittnen sprider sig till fler och fler typer av mål. För om organiserad brottslighet är farlig för vittnen, borde inte då alla fall där den misstänkte är tidigare straffad vara ett hot mot vittnen?

En rättsordning där alla vittnen i alla brottmål är anonyma är värsta tänkbara scenario och skulle skada rättsstaten med många opålitliga vittnen. Det är möjligt, till och med sannolikt, att endast ett ytterst begränsat införande av anonyma vittnen idag leder till en långtgående och pågående erodering av rätten till en rättvis rättegång under kommande decennium. Den risken måste tas på allvar och vägas in.

Sättet som Europadomstolen blivit mer och mer liberal i sin tolkning av artikel 6 i EKMR till fördel för vittnen samt röjt hinder ur vägen för anonyma vittnen kan vara ett tecken på hur liknande rättspraxis skulle utvecklas i Sverige.

En anledning till att flera europeiska länder ändrat åsikt och infört anonyma vittnen tror jag har och göra med att det är mer politiskt gångbart att skydda vittnen som kan vara närmast vem som helst än att skydda personer misstänkta för brott. Att vittna är en medborglig plikt som ska kunna genomföras riskfritt, medan det knappast är hedervärt att vara misstänkt för brott. Dessutom vill politiker framträda som handlingskraftiga mot den organiserade brottsligheten och anonyma vittnen är en förändring som märks. Även om antalet fall där anonyma vittnen används per år sannolikt blir låg.

Anne Rambergs förslag om att satsa mer på vittnesskydd som ett alternativ till anonyma vittnen är intressant, men räcker det? Även om vittnet t.ex. snabbt kan ringa efter hjälp till en specialavdelning hos polisen som rycker ut till just vittnen när någon försöker bryta sig in i vittnets bostad så tror jag att detta inte löser problemet. Rädslan hos allmänheten att vittna finns kvar och så länge den misstänkte vet vem du är finns alltid känslan av otrygghet. Myndigheter kan inte alltid skydda alla och det förstår folk varpå de inte vågar stå upp för vad som är rätt.

Principen om den misstänktes rätt till insyn i processen är som sagt i utredningen från år 1990, en av rättssamhällets viktigaste principer som måste behandlas varsamt. Men jag undrar om effekten av anonyma vittnen på den principen är överdriven. Om ett vittne begår mened så är det fullt möjligt att till och med en skicklig försvarsadvokat inte kan visa att det är mened samt att vittnet verkar trovärdigt. Detta trots att vittnets identitet är känd och försvarsadvokaten kunnat undersöka vittnet i detalj. De situationer där ett vittne med hjälp av sin anonymitet ljuger för att få t.ex. en affärsrival fälld för brott torde vara få. I andra situationer där vittnet är uppenbart opålitligt, t.ex. en 90 åring som ska ha sett den misstänkte på 200 meters avstånd i mörkret, då borde domaren kunna se orimligheten när

vittnet enligt nederländsk modell vittnar framför honom men att den misstänkte inte kan se vittnet.

I ett fåtal fall kommer oskyldiga personer att fällas med anonyma vittnen och dessa oskyldiga hade av varierande omständigheter gått fria om vittnets identitet varit känd. Detta är beklagligt, men det är min personliga åsikt att vinsten som samhället gör av att fler vågar träda fram och vittna mot den organiserade brottsligheten. Med anonyma vittnen kommer fler undkomma att bli utsatta för våld och detta är större än förlusten av ett fåtal fällande domar mot oskyldiga. Detta kanske verkar omänskligt, att acceptera möjligheten att oskyldiga kommer straffas och få lida. Betänk dock att det alltid finns en risk i brottsmål att oskyldiga döms för brott samt, att varje gång ett vittne utsätts för våld till följd av en straffprocess, utsätts en oskyldig för lidande.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck:

SOU 1990:92. Våld och brottsoffer.

SOU 1998:40. Brottsoffer. Vad har gjorts? Vad bör göras?

SOU 2004:1. Ett nationellt program om personsäkerhet.

Proposition 1951:165, bet. 1951:UU11, rskr. 1951:2.

Proposition 1993/94:143 s 43.

JO:s ämbetsberättelse 2002/03.

Elektroniska källor:

All elektroniska källor uppdaterade och kontrollerade den 12 maj 2017.

http://www.echr.coe.int/Documents/2010_Expo_50years_02_ENG.pdf Medlemsstater till EKMR.

<http://omni.se/alhem-utred-mojligheten-att-vittna-anonymt/a/pR7JV> Debattartikel som vill se en ny utredning om anonyma vittnen.

<http://www.skd.se/2017/02/08/polisen-vill-ha-anonyma-vittnen/> Debattartikel där polisen vill se anonyma vittnen.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/var-tredje-aklagare-i-svt-s-undersokning-vill-ha-mojlighet-att-anvanda-anonyma-vittnen> Undersökning om åklagares åsikt om anonyma vittnen.

<https://annerambergs.wordpress.com/2012/11/16/anonyma-vittnen-ingen-losning/> Debattartikel där Anne Ramberg formulerar sig mot anonyma vittnen.

Rättsfallsförteckning

Rättsfall från Europadomstolen:

Kostovski mot Nederländerna 20.11.1989

Doorson mot Nederländerna 26.03.1996

Pesukic mot Schweiz 06.12.2012

Svenska rättsfall:

RH 2007:24